

TOSHKENT PEDIATRIYA TIBBIYOT INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”

Toshkent pediatriya tibbiyot
instituti rektori
B.T.Daminov

2022 yil

UMUMIY BOLALAR GASTROENTEROLOGIYASI MODULI DASTURI

Bilim sohasi: 900000 - Sog'liqni saqlash va ishtimoiy ta'minot

Ta'lim sohasi: 910000 - Sog'liqni saqlash

Mutaxassislik: 70 910308 - Bolalar gastroenterologiyasi

Toshkent – 2022

Tuzuvchilar:

Axmedova D.I. - Toshkent pediatriya tibbiyot instituti, 2-Gospital pediatriya noan'anaviy davolash asoslari" kafedrasini mudiri, professor, tibbiyot fanlari doktori

Umarnazarova Z.E. – Respublika ixtisoslashtirilgan pediatriya ilmiy-amaliy tibbiyot markazi, gastroenterologiya bo'limi bosh ilmiy xodimi, tibbiyot fanlari doktori

Axmedova N.R. - Toshkent pediatriya tibbiyot instituti, 2-Gospital pediatriya noan'anaviy davolash asoslari" kafedrasini assistenti, tibbiyot fanlari doktori

Taqrizchilar:

Axmedova I.M. – TXKMRM Pediatriya va bolalar ovqatlanishi kafedrasini mudiri, professor, tibbiyot fanlari doktori

SHomansurova E.A. – ToshPTI Ambulator tibbiyot va jismoniy tarbiya kafedrasini mudiri, professor, tibbiyot fanlari doktori

Modul dasturi Toshkent pediatriya tibbiyot institutida ishlab chiqildi.

Modul dasturi Toshkent Pediatriya Tibbiyot instituti MUK yigilishida ko'rib chiqilgan va tasdiklashga tavsiya berilgan. (2022 yil "24" avgust "1" – sonli bayonnoma).

Modul dasturi Toshkent Pediatriya Tibbiyot instituti Kengashida ko'rib chiqilgan va tasdiqlangan. (2022 yil "31" avgust "314" – sonli buyruq 3- ilova).

1.O'quv modulining dolzarbligi va oliy ta'limdagi o'rni

Umumiy bolalar gastroenterologiyasi moduli - klinik tibbiyotni asosiy qismlaridan biri bo'lib, sog'liqni saqlash tizimining zamon talablariga javob beruvchi bolalarga oshqozon – ichak kasalliklari sohasida tibbiy yordam ko'lamini oshirishning asosi hisoblanadi. Umumiy bolalar gastroenterologiyasi fani magistraturaning Bolalar gastroenterologiyasi mutaxassisligiga taalluqli. Modul o'rganish mobaynida magistratura talabasi gastroenterologik kasalliklarni tekshirish usullari, kelib chiqishi, klinik ko'rinishi, tashxislash, davolash, asoratlari, profilaktikasi, gastroenterologik kasalliklariga moyilligi bo'lgan bemorlarni xavf guruxiga kiritishni to'liq o'rganadi. Gastroenterologik kasalliklarni, ayniqsa ularni og'ir shakllari va tashxislashda qiyinchiliklar tug'diruvchi xolatlariga, aloxida e'tibor beriladi. Xar bir gastroenterologik kasalliklar uchun xos bo'lgan ya'ni spetsifik va sezgir klinik belgilariga to'xtalib o'tiladi. Gastroenterologik kasalliklar bilan og'rigan bolalarni ratsional ovqatlantirish va parvarishlashga aloxida ahamiyat beriladi. Kasalliklarni tashxislash jarayonida ularni shikoyatlariga, anamneziga, klinik alomatlariga qarab, differensial diagnostik, klinik, bioximik, immunologik, va funksional tekshirish usullarini xamda davolash algoritmlari bo'yicha ko'nikma va bilim hosil qiladilar. Bo'lg'usi gastroenterolog mutaxassisiga Sog'liqni Saqlash tizimining barcha bo'g'inida o'z vaqtida kasallikni oldini olish, gastroenterologik kasalliklarini rivojlashi bo'yicha xavf guruxiga kiruvchi bemorlarni erta aniqlash, kasallikka xos bo'lgan sezgir va spetsifik klinik belgilarni to'g'ri aniqlash, tashxislash va davolash algoritmidan to'g'ri foydalanish, yuqori malakali tibbiy yordam ko'rsata olish hamda doimiy davolash va profilaktika chora-tadbirlarini o'tkazish uchun zamin yaratib beradi. Umumiy bolalar gastroenterologiyasi modulini o'qish jarayonida yukori malakali mutaxassis sifatida nafakat davolash ishini, balki administrativ-boshqaruv, tibbiy-ijtimoiy, ilmiy-pedagogik va tashkiliy metodik ishlarni bajara oladigan bilimlarga ega bo'ladilar.

2.O'quv modulining maqsadi va vazifalari

2.1. Modulning maqsadi - Sog'liqni saqlash tizimining barcha pog'onalarida ma'muriy-boshqaruv, tibbiy-ijtimoiy, ilmiy-pedagogik va tashkiliy metodik mustaqil ish olib boruvchi yuqori malakali, universal, professional, mutaxassis gastroenterolog tayarlash.

2. Modulning vazifalari:

- magistrlarda keng va chuqur xajmli asosiy, fundamental tibbiy bilimlarini shakllantirish;
- magistrlarda professionalizmni, klinik fikr yuritishni, murakkab patologiyalarda to'g'ri mo'ljalni olishni, o'z maqsadlarini, hamda mutaxassis sifatida gastroenterologni oldiga qo'yilgan talablarni unumli yechish ko'nikmalarini shakllantirish;

- oshqozon-ichak tizimi kasalliklarida yangi texnologiya va uslublarni o'zlashtirish xamda ular yordamida o'z vaqtida tashxis qo'yishni shakillantirish;
- magistrnlarni o'z mutaxassisligi bo'yicha vrachlik manipulyatsiyalari ko'nikmalariga o'rgatish va ularni shakillantirish;
- magistrnlarni isbotlangan meditsina asoslariga o'rgatish va uni bolalar gastroenterologiyasi tizimida amaliyotga tadbiiq qilishni shakillantirish;
- gastroenterologik kasalliklar bilan og'riqan bolalarni ratsional ovqatlantirish, va parvarishlashga o'rgatish;
- gastroenterologik kasalliklarini MKB–10ga mos ravishda tashxislashga o'rgatish.
- O'zSSV 10 aprel 2007 yil 155- buyrug'i 15 ilovasiga asosan SHoshilinch xolatlarni baxolash va bolalarga tez tibbiy yordam ko'rsatish ko'nikmalarni shakillantirish.

2.3. Modul bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar:

Magistratura talabasi:

- tibbiyot xodimlari va bemorning qarindoshlari bilan muloqotni etik va deontologik asoslarini;
- bola organizmining anatomik va fiziologik xususiyatlarini va premorbid oldi fon xolatlarini;
- bemor bolani tekshirish usullari xususiyatlarini, bolalarda a'zo va tizimlarning asosiy jaroxatlanish semiotikasi va sindromlarini ***bilishi kerak***;
- bemor bolalardagi funksional va laborator tekshirish usullarining o'tkazilishini, xamda tahlilini;
- bolalarda a'zo va tizimlarning asosiy jaroxatlanish semiotikasi va sindromlarini o'xshash kasalliklar bilan qiyosiy tashxislashni;
- bola organizmidagi premorbid fon oldi holati, asosiy, yo'ldosh kasalliklarni va asoratlarni e'tiborga olgan holda davolash;
- shoshilinch xolatlarda bemor bolalardagi funksional va laborator tekshirish usullarining o'tkazilishini, xamda tahlilini, bolalarda a'zo va tizimlarning asosiy jaroxatlanish semiotikasi va sindromlarini o'xshash kasalliklar bilan qiyosiy tashxislashni;
- bola organizmidagi shoshilinch xolatda asoratlarni e'tiborga olgan holda davolash ***ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak***;
- bola organizmining anatomik va fiziologik xususiyalari bo'yicha bilimlarni qo'llashni;
- bemor bolani ob'yektiv tekshirish usullarini, bolalarda a'zolar va tizimlarning asosiy jaroxatlanish semiotikasi va sindromlarini aniqlashni, xamda o'xshash sindromlarni qiyosiy tashxislashni, bola organizmidagi premorbid fon oldi xolati, asosiy, yondosh kasalliklarni va asoratlarni e'tiborga olgan holda davolash;

– bolalarda shoshilinch xolatda bemor bolani ob'yektiv tekshirish usullarini, a'zolar va tizimlarning shoshilinch xolatda asosiy jaroxatlanish semiotikasi va sindromlarini aniqlashni, xamda o'xshash sindromlarni qiyosiy tashxislashni, asoratlarni e'tiborga olgan xolda shoshilinch davolash *malakalariga ega bo'lishi kerak.*

3. Asosiy qism

3.1. Moduldagi ma'ruza mashg'ulotlari mavzulari va mazmuni, tashkil bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar:

Fanda ma'ruza mashg'ulotlari ko'zda tutilmagan

3.2. Moduldagi amaliy mashg'ulotlarning mavzulari, tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar:

Umumiy bolalar gastroenterologiyasi modul dasturi bo'yicha mashg'ulotlar I-II semestrlarda olib boriladi. Mashg'ulotlar 50% nazariy (seminar mashg'ulotlari) va 50% amaliy qism (tematik bemorlar ko'rigi)dan iborat bo'lgan holda o'tkaziladi. Amaliy mashg'ulotning nazariy va amaliy qismi o'zaro bog'liq holda o'tkaziladi.

3.2. Moduldagi amaliy mashg'ulotlarning mavzulari, tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar:

Modul' bo'yicha mashg'ulotlar 50% nazariy (ma'ruza va amaliy mashg'ulot) va 50% amaliy qism (o'quv klinik amaliyot)dan iborat bo'lgan holda o'tkaziladi. Amaliy mashg'ulotning nazariy va amaliy qismi o'zaro bog'liq holda o'tkaziladi.

3.2.1. Amaliy mashg'ulotlarning mavzular ro'yxati:

1-mavzu. Bolalarga va o'smirlarga davolash-profilaktik yordam ko'rsatishning zamonaviy tamoyillari. JSST va BMT ning "Bolaga yaxshi munosabatli shifoxona" bolalar fondining tashabbus tamoyillari. Bolalar parvarishi va tarbiyasida tibbiyot xodimlarining o'rni. Tibbiyot xodimlari faoliyatining etik-deontologik tamoyillari.

2-mavzu. Ontogenezda ovqat hazm qilish traktining kolonizatsiya bosqichlari. Mikrofloraning miqdoriy va sifat tarkibi. Ta'sir etuvchi omillar ovqat hazm qilish traktining mikroflorasidagi o'zgarishlar. Klinik tasnifi, topikal ichak disbiyoz. Rivojlanishning oldindan belgilab beruvchi omillari disbiyoz. Dori vositalarining mexanizmlari bo'yicha tasnifi harakatlar - prebiyotikalar, probiyotikalar va boshqalar.

3-mavzu. Lipidlarning vazifalari va metabolizmi Qon lipidlari xavf omillari sifatida Metabolizm va uglevodlarning funktsiyalari Ovqat tolasining fiziologik xususiyatlari va vazifalari Avitaminoz va gipovitaminoz. Mineral moddalar va biokimyoviy reaksiyalarni tartibga solish. Klinik gastroenterologiyaning nazariy asoslari Klinik gastroenterologiyada patologiyaning genetik asoslari.

4-mavzu. Bolalarda oshqozon-ichak tizimi organlaridagi immunologik reaksiyalar va mahalliy immunitet tizimi. Gastroentologik kasalliklari bilan kasallangan bemorlarning immunologik holatini baholash. Immunitet tanqisligi holatlari: tasnifi, diagnostikasi va davolash tamoyillari. Allergik reaksiyalar: tasnifi, diagnostikasi va davolash tamoyillari, autoimmun jarayonlar diagnostikasi, ularni davolash tamoyillari.

5-mavzu. Ovqat hazm qilish tizimini o'rganish usullari. Gastroenterologik kasalliklar diagnostikasida tibbiy ko'rikning ahamiyati klinik tadqiqot usullari. Umumiy alomatlar. Mahalliy alomatlar. Laboratoriya tadqiqot usullari. Klinik qon tekshiruv kiyokimyasal qon testi.

6- mavzu. Jigar va o't yo'llari kasalliklarida biokimyoviy qon tekshiruv usullari. Oshqozon sekretsiyasini o'rganish usullari. EFGS o'rganish va rn-metriya usullari. Oshqozonning ekskretator funksiyasini radioizotop diagnostikasi (me'da sintigrafiyasi) o'n ikki barmoqli ichakni o'rganish usullari.

7-mavzu. Instrumental va apparatni tekshirish usullari Ovqat hazm qilish organlarini tekshirish rentgen usullari. Ovqat hazm qilish organlarining endoskopik usullari Ovqat hazm qilish organlarini UTT tekshirish usullarini o'rganish. Zond orqali O'n ikki barmoqli ichak fraksional tekshiruv usuli urganish.

8-mavzu. Qizilo'ngachning anatomo-fiziologik xususiyatlari. Klinik- funksional tashxisoti. Semiotikasi (qayd qilish, kekirish, qon ketish, disfagiya). Qizilo'ngachning funksiyasi reflyuks kasalligi. Gastroezofaginal refluyuk kasalligi va uning diagnostikasi va differensial diagnostikasi chaqaloklarda va katta yoshdagi bollalarda. Ezofagit kasalligi diagnostika va davolash prinsiplari.

9- mavzu. Gastoenterologik va billiar sistemasining bolalarda anatomo-fiziologik tuzilishi, axamiyati, organogenez. Bolalarda gastroentologik va billiar tizimi muammolari. Noinvaziv monitoring va invaziv monitoring.

10-mavzu. Xazm qilish organlarini anatomo-fiziologik xususiyatlari. Xazm qilish organlarini anatomo-fiziologik xususiyatlari. Og'iz bo'shlig'i anatomo-fiziologik xususiyatlari. Semiotikasi (og'iz bo'shlig'idagi og'riqlar, ovqatni rad qilish, xaroratni ko'tarilishi). Klinik- funksional tekshirish usullari.

11-mavzu. Me'da va 12 b/i kasalliklari. Anatomo-fiziologik xususiyatlari. Og'riqli nuqtalarni aniqlash (Boas, Gerbsta, Openxovskiy, Vasilenko, Mendel', kamar sindromi, Treyts burchagidagi og'riqlarni aniqlash). Semiotika (qayd qilish, jig'ildon achish, abdominal migren'). Klinik-funksional tekshirish usullari

12-mavzu. Surunkali enterit va enterokolit. Anatomo-fiziologik xususiyatlari. Ichakning funksional kasalliklari. Anorektal soxasini funksional kasalliklari. Ichakdagi yallig'lanish kasalliklari (nospetsifik yarali kolit, Kron kasalligi). Semiotikasi (diareya, qabziyat, ichakdan qon ketish, abdominal og'riqlar). Klinik-funksional tekshirish usullari

13-mavzu. Tug'ma enzimopatiyalar. seliakiya. Klinik-funksional va spetsifik tekshirish usullari. Semiotika (cho'ziluvchan diareya, shish sindromi, oqsil energetik yetishmovchiligi, anemiya).

14-mavzu. Disaxaridaz yetishmovchiligi. Klinik-funksional va spetsifik tekshirish usullari. Semiotika (diareya, meteorizm, oqsil energetik yetishmovchiligi)

15-mavzu. Ekssudativ enteropatiyalar. Klinik-funksional tekshirish usullari. Semiotika (diareya, oqsilsiz shishlar, oqsil energetik yetishmovchiligi)

16-mavzu. Mukovissidoz. Klinik-funksional tekshirish usullari Semiotika (xansirash, oqsil energetik yetishmovchiligi)

17-mavzu. Kron kasalligi. Klinik-funksional tekshirish usullari. Semiotika (yarali stomatit, og'riq sindromi, oqsil energetik yetishmovchiligi, tenezm)

18-mavzu. Nospetsifik yarali kolit. Klinikofunksional tekshirish usullari. Semiotika (qon ketish, diareya, oqsil energetik yetishmovchiligi)

19-mavzu. O't qopi va o't yullari kasalliklari. Anatomo-fiziologik ususiyatlari. Kerr, Merfi, Ortner, Zaxarin, Xaritonov, Myussi simptomlarini aniqlash. Klinikofunksional tekshirish usullari. Semiotikasi (teri qichishi, sarg'ayish, qayd qilish).

20-mavzu. O'tkir va surunkali oshqozon osti bezi kasalliklari. Anatomo-fiziologik xususiyatlari. Klinikofunksional tekshirish usullari Semiotikasi (qorindagi og'riqlar, qayd qilish, gemorragik toshma).

21-mavzu. Jigar exinokokozi. Klinikofunksional tekshirish usullari Semiotikasi.

22-mavzu. Oziq-ovqat allergiyasi. Klinikofunksional tekshirish usullari. Semiotikasi.

23-mavzu. Gemokolit sindromi. Klinikofunksional tekshirish usullari Semiotikasi. O'tkir korin ogrishi sindromi. Klinikofunksional tekshirish usullari. Semiotikasi

24-mavzu. Bolalarda kabziyat. Klinikofunksional tekshirish usullari Semiotikasi. Diareyalar. Klinikofunksional tekshirish usullari. Semiotikasi

25-mavzu. Me'da ichak kasalliklarida parxez taomlari. Parxez taomlar va ularning xarakteristikasi. Gastroenterologik kasalliklari bilan og'rigan bemorlarning ovqatlanishini baxolash. Taomnoma tuzish

3.2.2. Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar:

Amaliy mashg'ulotlar auditoriyada va mavzuga tegishli klinikaning bo'limida bir guruhga pedagog tomonidan o'tkaziladi. Mashg'ulotning nazariy qismi o'tkazish jihozlangan xonada, stol, stullar, doska, komp'yuter, mul'timedia qurilmalari, flipchart doskasi, markerlar yordamida o'tkaziladi. Modullar bo'yicha tavsiya etiladigan o'quv-uslubiy qo'llanmalar, tarqatma materiallar, o'rgatuvchi fil'mlar, slaydlar, nazorat savollari, qo'shimcha adabiyotlar elektron nusxada saqlanadi.

Mashg'ulotning amaliy qismi klinika bo'limlarida tematik bemorlar namoyish qilish, laborator va instrumental ko'rsatkichlarini taxlil qilish xamda kerakli xujjatlari to'ldirishdan iborat bo'ladi.

Amaliy mashg'ulotlarni o'tkazishda quyidagi didaktik tamoyillarga amal qilinadi:

- Amaliy mashg'ulotlarni maqsadini aniq belgilab olish;
- Pedagogning innovatsion pedagogik faoliyati bo'yicha bilimlarni chuqurlashtirish imkoniyatlariga magistratura talabalarida qiziqish uyg'otish;
- Magistratura talabasida natijani mustaqil ravishda qo'lga kiritish imkoniyatini ta'minlash;
- Magistratura talabasini nazariy-metodiq jihatdan tayyorlash va h.k.

3.2.3. Modulni o'qitish davomida egallanadigan amaliy ko'nikmalar va kompetensiyalar:

Modul davomida egallanadigan amaliy ko'nikmalar ro'yhati:

- gastroenterologiya bo'limda turli gastroenterologik kasalliklar bilan kasallangan bemorlarni olib borish.
- bemorlardan gastroenterologik kasalligi haqida shikoyat va anamnezlarini (xayotiy anamnez, kasallik anamnez, gastroenterologik va medikamentoz anamnez) yig'ish.
- tekshiruv hajmini aniqlash bilan dastlabki tashxisni shakllantirish.
- zarur tashxislash laborator va instrumental usullarini to'g'ri tanlash.
- tashxislash jarayonining algoritmi va asosiy gastroenterologik sindromlarni aniqlash.
- ob'ktiv ko'rik paytida kasallikni xos bo'lgan spetsifik belgilarni aniqlashni bilish.
- tashxis qo'yish uchun lozim bo'lgan minimal laborator va instrumental uslublarni tanlay olish.
- bir nechta tekshirish usullarini mustaqil bajara olishi (to'g'ri ichakni barmoq bilan tekshirish, rektoromonoskopiya, duodenal zondlash, oshqozonni yuvish).
- laborator va instrumental, rentgenologik tekshirish natijalarini to'g'ri interpretatsiya qilish, kasallikga xos bo'lgan belgilarni topish.
- bemorni birlamchi yoki shoshilinch yordamga muxtojligini aniqlay olish va yerdamni berishni bilish.
- bemorni statsionarga yetqizish uchun ko'rsatmani aniqlay bilish (shoshilinch yoki rejali).
- gospitalizatsiyani tashkil qilishni, kerakli xujjatlarni to'ldirishni bilishi.
- yakuniy tashhis qo'yish va qiyesiy tashxisni o'tqazish uchun kerakli laborator, instrumental, rentgenologik, radiologik va boshqa uslublarni to'g'ri tanlay olishi.
- tavsiya qilingan davo muolajalarini kasallikni klinik kechishini, asortalarini hisobga olgan xolda o'z vaqtida to'g'ri korreksiya qilishni bilish.
- kasallikni turiga, kechishiga, asoratiga qarab invalidlikka chiqarish uchun ko'rsatmalarni bilishi, hamda kasallik tarixidan ko'chirmani talabga javob beradigan qilib to'ldirishni bilish.
- birlamchi tibbiy xujjatlar asosida kasalliklar strukturasi, asoratlari, yendosh kasalliklar va boshqa ko'rsatukichlar bo'yicha taxlil qilishni bilish.

Modul davomida egallanadigan kompetensiyalar (nomi, kodi) ro'yxati:

UK 1¹. Abstrakt fikr yuritish, xodisalarni tahlil va sintez qilish qobiliyatiga ega bo'lish;

UK 2. Dunyoqarashni shakllantirish uchun falsafiy bilimlarning asoslaridan foydalanish qobiliyati;

UK 3. Nostandart vaziyatlarda harakat qilish qobiliyati, qabul qilingan qarorlar uchun ijtimoiy va ahloqiy javobgarlikni olishga tayyorlik;

¹ UK- умумий компетенция

UK 4. O'z-o'zini rivojlantirishga, anglashga, o'qishga, ijodiy salohiyatdan foydalanishga tayyorlik;

UK 5. Favquloddagi vaziyatlarda birinchi tibbiy yordam texnikasini, himoya usullarini qo'llashga tayyorlik;

UK 6. Favqulodda vaziyatlarda birinchi tibbiy yordam texnikasini, himoya usullarini qo'llashga tayyorlik;

UKK 1². Umumiy pediatrianing standart vazifalarini axborot, bibliografik manbalar, biotibbiyot terminologiyasi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va axborot xavfsizligining asosiy talablarini hisobga olgan holda hal qilishga tayyorlik;

UKK 2. Professional faoliyatdagi muammolarni hal qilish uchun og'zaki va yozma ravishda rus va xorijiy tillarda muloqot qilishga tayyorlik;

UKK 3. Tibbiy xujjatlarni yuritishga tayyorgalik;

UKK 4. Pediatriyaning muammolarni hal qilishda dori vositalarini va ularning kombinatsiyalarini tibbiy maqsadlarda ishlatishga tayyorlik;

UKK 5. Bemorlarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish va dastlabki tibbiy sanitar yordam ko'rsatishni ta'minlashga tayyorlik;

UKK 6. Tibbiy yordam ko'rsatishda ko'zda tutilgan tibbiy asboblardan foydalanishga tayyorlik.

Modul davomida o'quv (klinik) amaliyotni tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar:

Magistratura talabasining amaliyoti ixtisoslashtirilgan muassasalarning bo'limlarida va ko'p tarmoqli markaziy poliklinikalarda o'tkaziladi. Amaliy mashg'ulotda amaliy ko'nikmalarga o'rgatish jarayoni batafsil rejalashtiriladi va 3 bosqichni o'z ichiga oladi:

1. Kirish qismi – mashg'ulotning maqsadi va vazifalaridan kelib chiqqan holda o'rganilayotgan amaliy ko'nikmani o'rganish motivatsion asosi aniqlanadi, uning nazariy jihatlari muhokama qilinadi. Amaliy ko'nikmalarni amalga oshirish uchun kerakli asbob anjomlar ishlash mexanizmi, ishlatish qoidalari bilan talabar tanishtiriladi.

Birinchi bosqichni amalga oshirish uchun kafedrada barcha asbob anjomlar mavjud va ishchi holatda bo'lishi lozim.

2. Ko'nikmani namoyish qilib berish va ko'p marta mashq qilish. Bu bosqichni amalga oshirish uchun amaliy ko'nikmalarni qadamma-qadam algoritmi pedagog tomonidan va videofil'mlar orqali namoish etiladi, algoritm asosida bosqichma-bosqich to'g'ri bajarishga alohida e'tibor qaratiladi. Magistratura talabasi amaliy ko'nikmani mustakil, biroq pedagog nazorati ostida mulyajlar, trenajyorlar,

² UKK – умумий касбий компетенция

fantomlar va manekenlarda, klinik ordinatorlar o'zaro bir-birida ko'p marta mashq qilib o'rganadilar. Boshida barcha bosqichlarini alohida keyin umumlashtirgan holda to'liq va to'g'ri bajara olgandan so'ng bemorda qo'llashga ruhsat beriladi (imitatsion trening).

Ikkinchi bosqichni amalga oshirish uchun kafedra tomonidan ishlab chiqilgan amaliy ko'nikmalar qadamma-qadam algoritmi va videofil'mi, o'kuv-uslubiy qo'llanmasi, bajarish sxemasi yoki texnikasi va h.k., baholash mezonlari ishlab chiqilgan bo'lishi lozim. Mulyajlyar, trenajyorlar, fantomlar va manekenlar, imitatorlar, asbob anjomlar bo'lishi lozim va kerakli shart sharoitlar (maksimal darajada ish sharoitiga yaqin modellashtirilgan) yaratilishi lozim. Bu bosqichda nazorat pedagog tomonidan amalga oshiriladi va kerak bo'lganda talabalar ishidagi xatoliklarni to'g'rilaydi. Bu jarayonda talaba harakatlari videotasvirga olinib o'ziga namoish etilishi, kritik muhokama qilinishi mumkin. Magistratura talabasi, uning xatosi nimada ekanligini, o'qituvchiga va boshqa rezidentlarga tushuntirib beradi va so'ngra muolajani takrorlaydi. Interfaollik shunda namoyon bo'ladiki, bunda boshqa talabalarga ekspert sifatida chiqishda va o'qitilayotgan rezidentning amaliy ko'nikmani to'g'ri o'zlashtirganligini baholashda ishtirok etadilar. Amaliy ko'nikma avtomatizm darsigacha yetkazilishi maqsadga muvofiq.

O'rganilgan bilim va amaliy ko'nikmani bemorda qo'llash. Bu bosqichda talaba o'zlashtirilgan bilim va amaliy ko'nikmani turli xil klinik holatlarda (shu jumladan shoshilinch holatlarda) qo'llashga, olingan natijalarni taxlil qilishga va shu ma'lumotlar asosida harakat taktikasini belgilashga pedagog nazoratida o'rgatiladi.

Kafedra tomonidan ishlab chiqilgan o'quv, uslubiy qo'llanmalar, fotosuratlar, vaziyatli masalar va testlar to'plami, keyslar, klinik protokollar, diagnostika va davolash standartlari, o'rgatuvchi kasallik tarixlari va ambulator kartalar va x.k. ishlatilishi lozim. Interfaollik shunda namoyon bo'ladiki, bunda boshqa rezidentlar nafaqat ekspert sifatida chiqishda va o'qitilayotgan rezidentning amaliy ko'nikmani to'g'ri o'zlashtirganligini baholashda balki komandada ishlashda ishtirok etadilar.

3. Xulosa. Bu bosqichda pedagog magistratura talabasi tomonidan olingan bilim va egallagan ko'nikmani bemorlarda, turli xil vaziyatlarda, faoliyat jarayonida to'g'ri va to'liq qo'lla olishiga ishonch hosil qilishi kerak va shunda amaliy ko'nikma o'zlashtirildi deb xisoblanadi.

Magistratura talabasi bemor bilan mustaqil ishlashi pedagog tomonidan nazorat qilinadi, tibbiy hujjatlarni, kasallik tarixini yozib ximoya qilganda baxolanadi.

Mashg'ulot so'nggida pedagog har bir magistratura talabasi amaliy ko'nikmani o'zlashtirganligini tasdiqlaydi. Magistratura talabasi amaliy ko'nikmani o'zlashtira olmagan vaziyatlarda, mashg'ulotdan tashqari vaqtda mustaqil o'zlashtirish tavsiya etiladi va pedagogga qayta topshiradi. Magistratura talabasi barcha amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirgan holda mutaxassislikni o'zlashtirgan hisoblanadi.

4. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar, tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

4.1. Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning mavzular ro'yxati:

1. Oshqozon – ichak tizimining bolalarda anatomo-fiziologik tuzilishi, axamiyati, organogenez.
2. Birlamchi va ikkilamchi ekzogen gastritlar, xar xil gastritni tiplarini klinik-laborator axamiyati, davolash
3. O't chiqarish yo'llari kasalliklari (Xolangitlar. Xoletsistoxolangitlar, o't chiqarish yullarining diskineziyasi, o't tosh kasalligi, nuqsonlar i anomaliyalar). Umumiy tasavvur, tasnif, erta tashxislash, tekshirish usullari, davolash taktikasi.
4. Jigar kasalligi. Surunkali gepatit, sirroz, nasliy pigment gepatozlar. Erta tashxislash, davolash, prognoz, rehabilitatsiya
5. Gel'mintozlar (ankilostomidoz, enterobioz, gimenolipedozi, teniarinxoz, exinokokkoz, opistorxoz, shestosomoz), erta tashxislash, kiyosiy tashxis, davolash taktikasi, YAngi parazitlarga qarshi preparatlar, rehabilitatsiya, profilaktika.
6. Ovkati toksikoinfeksiyasi (sal'monellezli, stafilokokkli va b., botulizm). Erta tashxislash, qiyosiy tashxis, davolash taktikasi. Bolalarda kasalliklarni integrirlashgan usulda olib borish: Bolalarga statsionar yordam berish –diareya.
7. Anafilaktik shok. Erta tashxislash, qiyosiy tashxis, davolash taktikasi. Bolalarda kasalliklarni integrirlashgan usulda olib borish: Bolalarga statsionar yordam berish – anafilaktik shok belgilari va davolash.

4.2. Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning shakllari:

Umumiy bolalar gastroenterologiyasi moduli bo'yicha tavsiya etilayotgan mustaqil ishlar modul tizimida turli xil keys, vaziyatli masala, bemorni mustaqil ko'rish, tashxislash, davoni belgilash shaklida amalga oshiriladi.

4.3. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlarni tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar:

Umumiy bolalar gastroenterologiyasi moduli bo'yicha mustaqil ish auditoriya va auditoriyadan tashqari o'tkaziladi.

Magistratura talabasi mustaqil ishni tashkil etishda quyidagi shakllardan foydalaniladi:

- institutning axborot resurs markazida, respublika tibbiy kutubxonasi va klinikaning kutubxonasida adabiyotlarni taxlil qilish;

- auditoriya mashg'ulotlaridan tashqari trenajyor, mulyaj va simulyatsion zallarda/markazlarda tasdiqlangan amaliy ko'nikmalarni pedagog nazoratida son va sifat jixatdan bajarish va amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirish daftarlarida aks ettirish;

- tibbiyot OTM klinikalari va klinik o'quv bazalarida auditoriyadan tashqari tashkillashtirilgan klinik navbatchilikda tasdiqlangan amaliy ko'nikmalarni navbatchi shifokor-pedagog nazoratida son va sifat jixatdan bajarish va navbatchilik

daftarlarida aks ettirish;

- bemorlarni olib borish va davolashda davolovchi shifokor bilan ishtirok etish;
- aholi orasida sanitariya va gigiyena bo'yicha suxbat va ma'ruzalarni o'tkazish;

- ayrim nazariy mavzularni o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish;

- berilgan mavzu bo'yicha axborotlar yordamida ma'ruza, referatlar tayyorlash;
- modulning bo'limlari yoki mavzulari ustida maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha ishlash va ma'ruzalar qilish;

- vaziyatli va klinik muammolarga yo'naltirilgan vaziyatli masalalar yechish;
- CASE (real klinik vaziyatlar va klinik vaziyatli masalalar asosida case-study) yechish.

- modellar yasash, situatsion masala, test savollari, krossvordlar tuzish, organayzerlar tuzish va h.k.

Xususiy bolalar gastroenterologiyasi moduli bo'yicha kurs ishi rejada ko'zda tutilmagan.

Modul bo'yicha magistratura talabasi bilimni nazorat qilish turlari va baholash mezonlari

Umumiy bolalar gastroenterologiyasi moduli bo'yicha nazorat turlari va baholash mezonlari haqidagi ma'lumot modul bo'yicha birinchi mashg'ulotda magistratura talabalariga e'lon qilinadi.

Magistratura talabalarining modul bo'yicha o'zlashtirish darajasining Davlat ta'lim standartlariga muvofiqligini ta'minlash uchun quyidagi nazorat turlari o'tkaziladi:

- joriy nazorat (JN);
- oraliq nazorat (ON);
- yakuniy nazorat (YAN).

JORIY NAZORAT

Joriy nazoratda talabaning modul mavzulari bo'yicha bilim, amaliy ko'nikma va kompetensiyalarni egallash darajasini aniqlash va baholab borish ko'zda tutiladi. Umumiy bolalar gastroenterologiyasi moduli bo'yicha seminar mashg'ulotlarida mavzu bo'yicha interaktiv dokladlar tayyorlash, mavzuni og'zaki taxlil qilish, nazorat testlar, tarqatma materiallar bilan ishlash, vaziyatli masalalar yechish, tematik bemorlar kuratsiyasi, ularning laborator instrumental tekshiruv natijalarini taxlil qilish, uyga berilgan vazifalarni tekshirish va shu kabi boshqa shakllarda o'tkazilishi mumkin.

Joriy nazoratda magistratura talabasi bilimi ta'lim modeliga asoslangan xolda quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi: nazariy va amaliy qism (50:50). Baholashda magistratura talabasining bilim darajasi, amaliy mashg'ulot materiallarini o'zlashtirishi, nazariy material muhokamasida va ta'limning

interaktiv usullarida ishtirokining faollik darajasi, shuningdek, amaliy bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirish darajasi, kompetensiyalarni egallash (ya'ni nazariy, analitik va amaliy yondoshuvlar) hisobga olinadi.

Joriy nazorat uchun 25 kredit ajratiladi. Har bir mashg'ulotda barcha magistratura talabalarining bilimlari baholanadi. Maksimal ball 100, o'tish bali 55 ball.

Modul bo'yicha magistr reytingi quyidagicha aniqlanadi:

Ball	ECTS baho	ECTS ning ta'rifi		Bah o	Ta'rifi
86-100	A	"a'lo" – a'lo natija, minimal hatoliklar bilan	<p>modul dasturining barcha bo'limlari bo'yicha tizimli, to'la va chuqur bilimga ega bo'lishi, zarur dalillar bilan asoslay olishi;</p> <p>terminologiyadan (shu jumladan, ilmiy, xorijiy tilda ham) aniq, o'z o'rnida foydalanishi, savollarga javobni mantiqan to'g'ri, stilistik savodli ravishda ifodalashi;</p> <p>muammoli savollarni aniqlashi, o'z qarashlarini ilmiy-amaliy tilda asoslab bera olishi;</p> <p>modulning tayanch tushunchalarini bilishi va uni qisqa vaqt ichida ilmiy va amaliy masalalarni yechishda samarali qo'llay olishi;</p> <p>nostandart vaziyatlarda muammolarni mustaqil va ijodiy hal qila olish qobiliyatini ko'rsata olishi;</p> <p>amaliy ko'nikmalarni mustaqil ravishda to'liq bajara olishi (sifati va belgilangan soni jihatdan) va kompetensiyalarni to'liq egallashi;</p> <p>amaliy masalalarni qisqa, asoslangan va ratsional ravishda hal etishi;</p> <p>modul dasturida tavsiya etilgan asosiy va qo'shimcha adabiyotlarni to'liq va chuqur o'zlashtirishi;</p> <p>modul bo'yicha nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglash, ularga tanqidiy baho berish va boshqa modullar ilmiy yutuqlarini qo'llay olishi;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda butun semestr mobaynida ijodiy va mustaqil qatnashishi, guruhli muhokamalarda faol bo'lishi, vazifalarni</p>	5	a'lo

			bajarishda yuqori madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;		
81-85	B	"juda yaxshi" – o'rtadan yuqori natija, ayrim hatoliklar bilan	<p>modul dasturining barcha bo'limlari bo'yicha tizimli, to'la va chuqur bilimga ega bo'lishi, zarur dalillar bilan asoslay olishi;</p> <p>terminologiyadan (shu jumladan, ilmiy, xorijiy tilda ham) aniq, o'z o'rnida foydalanishi, savollarga javobni mantiqan to'g'ri, stilistik savodli ravishda ifodalashi;</p> <p>o'z fikrini isbotlashda yoki boshqa nazariy materialni bayon qilishda yuzaga kelgan noaniqliklarni mustaqil bartaraf eta olishi;</p> <p>modulning tayanch tushunchalarini bilishi, qisqa vaqt ichida ilmiy va kasbiy vazifalarni qo'yish hamda hal qilishda undan unumli foydalanishi;</p> <p>standart vaziyatlarda muammolarni o'quv dasturi doirasida mustaqil hal qila olishi;</p> <p>amaliy ko'nikmalarni mustaqil ravishda to'liq bajara olishi (sifati va belgilangan soni jihatdan) va kompetensiyalarni to'liq egallashi;</p> <p>amaliy mashg'ulotlarda normativ-huquqiy hujjatlarni yaxshi bilishini namoyish qilishi, ushbu bilimlarni yangi vaziyatlarda to'g'ri (lekin doim ham ratsional emas) qo'llay olishi, bajarilgan ish natijalarini yetarli darajada rasmiylashtira olmaganligi;</p> <p>modul dasturida tavsiya qilingan asosiy adabiyotlarni o'zlashtirishi;</p> <p>o'rganilayotgan modul bo'yicha nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglay olishi va ularga tanqidiy baho berishi;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda butun semestr mobaynida ijodiy va mustaqil qatnashishi, guruhli muhokamalarda faol bo'lishi, vazifalarni bajarishda juda yaxshi madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;</p>	4	yaxshi
71-80	C	"yaxshi" – o'rtacha natija, sezilarli hatoliklar bilan	<p>modul dasturining barcha bo'limlari bo'yicha tizimli, to'la va chuqur bilimga ega bo'lishi, zarur dalillar bilan asoslay olishi, ammo bir oz kamchiliklar bilan;</p> <p>terminologiyadan (shu jumladan, ilmiy, xorijiy tilda ham) aniq, o'z o'rnida</p>		

			<p>foydalanishi, savollarga javobni mantiqan to'g'ri, stilistik savodli ravishda ifodalashi;</p> <p>o'z fikrini isbotlashda yoki boshqa nazariy materialni bayon qilishda yuzaga kelgan noaniqliklarni mustaqil bartaraf eta olishi;</p> <p>modulning tayanch tushunchalarini bilishi, qisqa vaqt ichida ilmiy va kasbiy vazifalarni qo'yish hamda hal qilishda undan unumli foydalanishi;</p> <p>standart vaziyatlarda muammolarni o'quv dasturi doirasida mustaqil hal qila olishi;</p> <p>amaliy ko'nikmalarni mustaqil ravishda bajara olishi (sifati va belgilangan soni jihatdan) va kompetensiyalarni egallashi, ammo bir oz kamchiliklar bilan;</p> <p>amaliy mashg'ulotlarda normativ-huquqiy hujjatlarni yaxshi bilishini namoyish qilishi, ushbu bilimlarni yangi vaziyatlarda to'g'ri (lekin doim ham ratsional emas) qo'llay olishi, bajarilgan ish natijalarini yetarli darajada rasmiylashtira olmaganligi;</p> <p>modul dasturida tavsiya qilingan asosiy adabiyotlarni o'zlashtirishi;</p> <p>o'rganilayotgan modul bo'yicha nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglay olishi va ularga tanqidiy baho berishi;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda butun semestr mobaynida ijodiy va mustaqil qatnashishi, guruhli muhokamalarda faol bo'lishi, vazifalarni bajarishda yaxshi darajaga ega bo'lishi lozim;</p>		
60-70	D	"qoniqarli" – sust natija, qo'pol kamchiliklar bilan	<p>davlat ta'lim standartlari (talablari) doirasida yetarli bilim hajmiga ega bo'lishi;</p> <p>terminologiyani ishlatishi, savollarga javoblarni to'g'ri bayon qilishi, lekin bunda ayrim xatolarga yo'l qo'yishi;</p> <p>javob berishga yoki ayrim maxsus ko'nikmalarni namoyish qilishda qiynalganda, modul bo'yicha asosiy tushunchaga ega ekanligini namoyish etishi;</p>	3	Qoniqarli

			<p>amaliy ko'nikmalarni (sifati va belgilangan soni jihatdan) mustaqil ammo hatoliklar bilan to'liq bajara olishi;</p> <p>kompetensiyalarni mustaqil, ammo hatoliklar bilan egallashi;</p> <p>modulining umumiy tushunchalari bo'yicha qisman bilimga ega bo'lishi va uni standart (namunaviy) vaziyatlarni hal etishda qo'llay olishi;</p> <p>pedagog xodim yordami bilan standart vaziyatlarni hal eta olishi;</p> <p>o'qilayotgan modul bo'yicha asosiy nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglashi, ularga baho bera olishi;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda pedagog xodim rahbarligida qatnashishi, vazifalarni bajarishda yetarli madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;</p>		
55-59	E	"o'рта" – minimal natijaga teng	<p>davlat ta'lim standartlari (talablari) doirasida qoniqarli bilim hajmiga ega bo'lishi;</p> <p>terminologiyani ishlatishi, savollarga javoblarni to'g'ri bayon qilishi, lekin bunda ayrim qo'pol xatolarga yo'l qo'yishi;</p> <p>javob berishga yoki ayrim maxsus ko'nikmalarni namoyish qilishda qiynalganda va hatolarga yo'l qo'yganda, modul bo'yicha asosiy tushunchaga ega ekanligini namoyish etishi;</p> <p>amaliy ko'nikmalarni (sifati va belgilangan soni jihatdan) mustaqil emas va hatoliklar bilan to'liq bajara olishi;</p> <p>kompetensiyalarni mustaqil emas va hatoliklar bilan egallashi;</p> <p>modulining umumiy tushunchalari bo'yicha qisman bilimga ega bo'lishi va uni standart (namunaviy) vaziyatlarni hal etishda qo'llay olishi;</p> <p>pedagog xodim yordami bilan standart vaziyatlarni hal eta olishi;</p> <p>o'qilayotgan modul bo'yicha asosiy nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglashi, ularga baho bera olishi;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda pedagog xodim rahbarligida qatnashishi, vazifalarni bajarishda yetarli madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;</p>		

31-54	FX	"qoniqarsiz" – minimal darajadagi bilimlarni olish uchun qo'shimcha mustaqil o'zlashtirishi zarur	davlat ta'lim standartlari (talablari) doirasida faqat ayrim fragmentar bilimlarga ega bo'lsa; ilmiy terminlarni ishlata olmasa yoki javob berishda jiddiy mantiqiy xatolarga yo'l qo'ysa; nazariy va amaliy mashg'ulotlarda passiv qatnashib, vazifalar bajarish madaniyatining past darajasiga ega bo'lsa; amaliy ko'nikmalarga va kompetensiyalarga ega bo'lmasa, o'z xatolarini hatto pedagog xodim tavsiyalari yordamida ham to'g'rilay olmasa.	2	Qoniqarsiz
0-30	F	"mutloq qoniqarsiz" – to'liq qayta o'zlashtirishi lozim	davlat ta'lim standartlari (talablari) doirasida faqat ayrim fragmentar bilimlarga ega bo'lsa; terminlarni ishlata olmasa yoki javob berishda jiddiy va qo'pol mantiqiy xatolarga yo'l qo'ysa yoki umuman javob bermasa; nazariy va amaliy mashg'ulotlarda passiv qatnashib, vazifalar bajarish madaniyatining past darajasiga ega bo'lsa yoki umuman bajarmasa; amaliy ko'nikmalarga va kompetensiyalarga ega bo'lmasa, o'z xatolarini hatto pedagog xodim tavsiyalari yordamida ham to'g'rilay olmasa.		

ORALIQ NAZORAT (ON)

Oraliq nazorat moduldan so'ng og'zaki shaklida o'tkaziladi. Bunda magistratura talabalarining kompetensiyalarni, amaliy ko'nikmalarni egallash darajasi va nazariy bilimlari tekshiriladi. Oraliq nazorat uchun 3 ta savol va 1 ta situatsion masaladan iborat biletlar beriladi. Biletlar soni 20 ta. Maksimal ball 100, o'tish bali 55 ball.

Magistratura talabasi xar bir bo'limda belgilangan kreditlarni to'plagandan keyin xamda 1 ta oraliq nazoratlarni topshirgandan so'ng yakuniy nazoratga kiritiladi.

YAKUNIY NAZORAT (YAN)

YAN modul yakunida test shaklida o'tkaziladi. YAN modul yakunida test shaklida o'tkaziladi. JNga ajratilgan kreditlarni to'liq to'plagan, ONdan o'tgan talaba YANga kiritiladi. YAN modul yakunida yozma topshiriq shaklida o'tkaziladi. Bunda talabalarning kompetensiyalarni, amaliy ko'nikmalarni egallash darajasi va nazariy bilimlari tekshiriladi.

YANda saralash balini (55) yig'olmagan talaba YANdan o'tmagan va

modulni o'zlashtirmagan deb hisoblanadi (JNda to'liq kreditni yig'gan bo'lsa ham).

Ta'lim muassasasi rektorining buyrug'i bilan ichki nazorat va monitoring bo'limi rahbarligida tuzilgan komissiya ishtirokida yakuniy nazoratni o'tkazish jarayoni davriy ravishda o'rganib boriladi va uni o'tkazish tartiblari buzilgan hollarda, yakuniy nazorat natijalari bekor qilinadi va yakuniy nazorat qayta o'tkaziladi.

Kasalligi sababli yakuniy nazoratni topshira olmagan talabalarga fakul'tet dekani farmoyishi asosida, o'qishni boshlaganidan so'ng ikki hafta muddatda topshirishga ruxsat beriladi.

Semestr yakunida yakuniy nazoratda saralash balidan kam ball to'plagan talaba akademik qarzdor hisoblanadi.

Akademik qarzdor talabalarga semestr tugaganidan keyin qayta o'zlashtirish uchun bir oy muddat beriladi. SHu muddat davomida modulni o'zlashtira olmagan talaba fakul'tet dekani tavsiyasiga ko'ra belgilangan tartibda rektorning buyrug'i bilan talabalar safidan chetlashtiriladi.

5. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari

5.1. Asosiy adabiyotlar

1. Pod redaktsiyey N.P. SHabalova. «Detskaya gastroenterologiya». Rukovodstvo dlya vrachey. Moskva. «MED press inform». 2011god. 736s.
2. YU.V. Belousov. «Pediatricheskaya gastroenterologiya». Uchebnoye posobiye. Klinicheskiye leksii. Xar'kov. «Fakt». 2007 god. 376 s.
3. Pod redaktsiyey A.YU. Baranovskogo. Piter. «Natsional'naya meditsinskaya biblioteka» 2011god. 312s.
4. S. V. Bel'mer, M. O. Revnova. «TSeliakiya u detey». Moskva. «Medpraktika 2010. 392 s.
5. T.G. Avdeyeva, YU.V. Ryabuxin, L.P. Parmenova i dr. «Detskaya gastroenterologiya». Rukovodstvo. Moskva. «GEOTAR-Media». 2011god. 192s.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Kamilova A.T., Axmedova I.M., Umarnazarova Z.E., i dr. «Gastrointestinal'naya forma pishvoy allergii» metodicheskoye posobiye. Tashkent. 2017 god.
2. Kamilov A.I., Asadov D.A., Maxmudova D.I., Axmedova D.I. i dr. «Klinicheskoye rukovodstvo po diagnostike, lecheniyu i profilaktike diarei u detey do 5 let v ambulatorno-poliklinicheskom zvene zdravooxraneniya» Klinicheskoye rukovodstvo. Tashkent. 2007 god.
3. Kamilova A.T. Axmedov M.N. «Bolalarda mal'absorbsiya sindromi bilan kechadigan kasalliklar». Monografiya. Tashkent 2009god.
4. S.V.Bel'mer, M.O.Revnova «TSeliakiya u detey». Monografiya. Moskva 2010 god. 290s.
5. Xamrayev A.J., Kamilova O.T., Nomozov A.E. i dr. «Bolalarda nospetsefik yarali kolitini tashxislash va davolash». Monografiya. Tashkent 2013god.
6. Muxina YU. G., Bel'mer S. V., Borovik T. E., Zaxarova I. N. i dr. Diagnostika i lecheniye seliakii u detey. Metodicheskoye rekomendatsii. Moskva. M., 2010god.

7. K.S. Ladodo «Rukovodstvo po lechebnomu pitaniyu detey». Moskva Meditsina, 2000. - 384 s.
8. Baranov A.A. i dr. «ratsional'naya farmakoterapiya. detskix zabolevaniy». Rukovodstvo dlya praktikuyushix vrachey. Moskva. 1-2 tom, 2007 god.
9. Baranov A.A. «Izbranniye leksii po pediatrii» Moskva – 2005 g – 640s
10. Zaprudnov A.M., Volkov A.I. Grigor'yev, K.I. i dr. «Spravochnik po detskoy gastroenterologii». Moskva. Meditsina. 1995god. 384 s.
11. Rost i razvitiye detey do 5 let. Rukovodstvo. VOZ. 2013 god
12. Okazanie statsionarnoy pomoshi detyam. Rukovodstvo po vedeniyu naiboleye rasprostranennix zabolevaniy dlya vrachey. detskix statsionarov. VOZ. Prilojeniyе №1 k prikazu MZ RUz №225 ot 10.07. 2013 goda.
13. Konsul'tirovaniye po grudnom vskarmlivaniyu. Rukovodstvo. VOZ. 2013 god
14. VOZ/YUNISEF. Pitaniye detey grudnogo i rannego vozrasta. Uchebnoye posobiye. Tashkent. 2014 god.
15. JSST/YUNISEF. Go'dak va erta yoshdagi bolalarning ovqatlanishi. O'quv qo'llanma. Toshkent. 2014 yil.
16. Prakticheskoye rukovodstvo Vsemirnoy organizatsii gastroenterologov (VOG-OMGE). TSeliakiya. - Jeneva, 2005. - 47 s.
17. Rukovodstvo po lechebnomu pitaniyu detey / Pod red. K. S. Ladodo. - M.: Meditsina, 2000. - 384 s.
18. seliakiya u detey. Pod red. S. V. Bel'mera i M. O. Revnovoy. M.: Medpraktika-M, 2010. 392 s.
19. Xavkin A. I., Bel'mer S. V., Funktsional'niye zabolevaniya pishevaritel'nogo trakta u detey. Prinsipi ratsional'noy terapii // Detskaya gastroenterologiya. - M., 2004. - №2. - S. 2-6.

5.3. Internet saytlari

1. www.medi.ru, www.medlinks.ru, www.obgyn.net.
2. <http://www.eurasiahealth.org/attaches/80/8064/225.doc>
3. <http://www.eurasiahealth.org/attaches/85/8545/677.doc>
4. <http://www.vh.org/adult/provider/familymedicine/FPHandbook/Chapter14/15.html>
5. [http://www.ahrq.gov/http://www.ahrq.gov/hidden menu](http://www.ahrq.gov/http://www.ahrq.gov/hiddenmenu)
6. <http://www.firstgov.gov/http://www.firstgov.gov/>
7. <http://www.avsc.org>
8. <http://www.rcog.org.uk/medical/greentopguide.html>
9. www.MedPortal.ru
10. www.evrika.ru
11. www.Med-edu.ru
12. www.med-info.ru
13. www.medagent.ru
14. www.journals.medi.ru

**UMUMIY BOLALAR GASTROENTEROLOGIYASI MODUL
SILLABUSI**

Umumiy bolalar gastroenterologiyasi		
Modulning to'liq nomi		
Modul kodi:	Kredit hajmi: 26 SHundan: JN – 26 kredit; ON – 0 kredit (o'tilishi majburiy); YAN – 0 kredit (o'tilishi majburiy); YArim yillik attestatsiya – 0 kredit (o'tilishi majburiy)	Modul o'tilish davri: 1, 2 semestr
Mutaxassislik	70910308– Bolalar gastroenterologiyasi	1 bosqich magistratura
Modulning davomiyligi	26 hafta	
O'quv soatlari xajmi:	Jami soat:	780
	SHuningdek:	
	ma'ruza	
	amaliy mashg'ulot	390
	mustaqil ta'lim	390
O'quv modulining statusi	Mutaxassislik modullar bloki	
OTM nomi, manzili		
Kafedra nomi		
Mazkur kursning o'qituvchilari haqida ma'lumot	F.I.SH.	E-mail: E-mail:
Mashg'ulot vaqti va joyi		
Modulning mazmuni	Umumiy bolalar gastroenterologiyasi modulini o'rganish mobaynida magistratura talabasi gastroenterologik kasalliklarni tekshirish usullari, kelib chiqishi, klinik ko'rinishi, tashxislash, davolash, asoratlari, profilaktikasi, gastroenterologik kasalliklariga moyilligi bo'lgan bemorlarni xavf guruxiga kiritishni to'liq o'rganadi. Gastroenterologik kasalliklarni, ayniqsa ularni og'ir shakllari va tashxislashda qiyinchiliklar tug'diruvchi xolatlariga, aloxida e'tibor beriladi. Xar bir gastroenterologik kasalliklar uchun xos bo'lgan ya'ni spetsifik va sezgir klinik belgilariga to'xtalib o'tiladi. Gastroenterologik kasalliklar bilan og'rigan bolalarni ratsional ovqatlantirish va parvarishlashga aloxida ahamiyat beriladi. Kasalliklarni tashxislash jarayonida ularni shikoyatlariga, anamneziga, klinik alomatlariga qarab, differensial diagnostik, klinik, bioximik, immunologik,	

	va funksional tekshirish usullarini xamda davolash algoritmlari bo'yicha ko'nikma va bilim hosil qiladilar. Bo'lg'usi gastroenterolog mutaxassisiga Sog'liqni Saqlash tizimining barcha bo'g'inida o'z vaqtida kasallikni oldini olish, gastroenterologik kasalliklarini rivojlashi bo'yicha xavf guruxiga kiruvchi bemorlarni erta aniqlash, kasallikka xos bo'lgan sezgir va spetsifik klinik belgilarni to'g'ri aniqlash, tashxislash va davolash algoritmidan to'g'ri foydalanish, yuqori malakali tibbiy yordam ko'rsata olish hamda doimiy davolash va profilaktika chora-tadbirlarini o'tkazish uchun zamin yaratib beradi.
Prerekvizitlar	Bolalar kasalliklari propedevtikasi, pediatriya, radiologiya va nur tashxisi, klinik farmakologiya, normal anatomiya va normal fiziologiya, patologik anatomiya va patologik fiziologiya
Postrekvizitlar	Ijtimoiy pediatriya moduli keyinchalik boshqa tor ixtisosliklari bo'yicha statsionar xizmati modullari uchun nazariy zamin bo'lib xizmat qiladi.
Modulning maqsadi	sog'liqni saqlash tizimining barcha pog'onalarida ma'muriy-boshqaruv, tibbiy-ijtimoiy, ilmiy-pedagogik va tashkiliy metodik mustaqil ish olib boruvchi yuqori malakali, universal, professional, mutaxasis gastroenterolog tayarlash
Modulning vazifalari	<ul style="list-style-type: none"> - Magistrlarda keng va chuqur xajmli asosiy, fundamental tibbiy bilimlarini shakllantirish. - Magistrlarda professionalizmi, klinik fikr yuritishni, murakkab patologiyalarda to'g'ri mo'ljalni olishni, o'z maqsadlarini, hamda mutaxasis sifatida gastroenterologni oldiga qo'yilgan talablarni unumli yechish ko'nikmalarini shakllantirish. - Oshqozon-ichak tizimi kasalliklarida yangi texnologiya va uslublarni o'zlashtirish xamda ular yordamida o'z vaqtida tashxis qo'yishni shakllantirish. - Magistrlarni o'z mutaxasisligi bo'yicha vrachlik manipulyatsiyalari ko'nikmalariga o'rgatish va ularni shakllantirish. - Magistrlarni isbotlangan meditsina asoslariga o'rgatish va uni bolalar gastroenterologiyasi tizimida amaliyotga tadbiq qilishni shakllantirish. - Gastroenterologik kasalliklar bilan og'rigan bolalarni ratsional ovqatlantirish, va parvarishlashga o'rgatish. - Gastroenterologik kasalliklarini MKB-10ga mos ravishda tashxislashga o'rgatish. - O'zSSV 10 aprel 2007 yil 155- buyrug'i 15 ilovasiga asosan SHoshilinch xolatlarni baxolash va bolalarga tez tibbiy yordam ko'rsatish ko'nikmalarni shakllantirish.
Modul bo'yicha talabalar bilimi, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar	<p style="text-align: center;">Magistratura talabasi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tibbiyot xodimlari va bemorning qarindoshlari bilan muloqotni etik va deontologik asoslarini; - bola organizmining anatomik va fiziologik xususiyatlarini va premorbid oldi fon xolatlarini; - bemor bolani tekshirish usullari xususiyatlarini, bolalarda a'zo va tizimlarning asosiy jaroxatlanish semiotikasi va sindromlarini bilishi kerak; - bemor bolalardagi funksional va laborator tekshirish usullarining o'tkazilishini, xamda tahlilini;

	<ul style="list-style-type: none"> – bolalarda a’zo va tizimlarning asosiy jaroxatlanish semiotikasi va sindromlarini o’xshash kasalliklar bilan qiyosiy tashxislashni; – bola organizmidagi premorbid fon oldi holati, asosiy, yo’ldosh kasalliklarni va asoratlarni e’tiborga olgan holda davolash; – shoshilinch xolatlarda bemor bolalardagi funksional va laborator tekshirish usullarining o’tkazilishini, xamda tahlilini, bolalarda a’zo va tizimlarning asosiy jaroxatlanish semiotikasi va sindromlarini o’xshash kasalliklar bilan qiyosiy tashxislashni; – bola organizmidagi shoshilinch xolatda asoratlarni e’tiborga olgan holda davolash <i>ko’nikmalariga ega bo’lishi kerak</i>; – bola organizmining anatomik va fiziologik xususiyatlari bo’yicha bilimlarni qo’llashni; - bemor bolani ob’yektiv tekshirish usullarini, bolalarda a’zolar va tizimlarning asosiy jaroxatlanish semiotikasi va sindromlarini aniqlashni, xamda o’xshash sindromlarni qiyosiy tashxislashni, bola organizmidagi premorbid fon oldi holati, asosiy, yondosh kasalliklarni va asoratlarni e’tiborga olgan holda davolash; – bolalarda shoshilinch xolatda bemor bolani ob’yektiv tekshirish usullarini, a’zolar va tizimlarning shoshilinch xolatda asosiy jaroxatlanish semiotikasi va sindromlarini aniqlashni, xamda o’xshash sindromlarni qiyosiy tashxislashni, asoratlarni e’tiborga olgan holda shoshilinch davolash <i>malakalariga ega bo’lishi kerak</i>.
Ta’lim berish usullari	amaliy mashg’ulotlar
Ta’minot	videofil’mlar, mul’timediyali va o’qituvchi komp’yuter dasturlardan, o’qitish metodikasidagi yangi texnologiyalardan, mavzular bo’yicha nazariy bilimlarni so’rashdan foydalaniladi; mustaqil ishi, individual prezentatsiyalar, uyga berilgan vazifalarni tayyorlash, testlar, vaziyatli masalalar va boshqalar.

O’qitish natijalari:

Modulni yakunlaganda talaba biladi:

- keng va chuqur xajmli asosiy, fundamental tibbiy bilimlarini shakllantirishni;
- professionalizmni, klinik fikr yuritishni, murakkab patologiyalarda to’g’ri mo’ljalni olishni, o’z maqsadlarini, hamda mutaxassis sifatida gastroenterologni oldiga qo’yilgan talablarni unumli yechish ko’nikmalarini shakllantirishni;
- oshqozon-ichak tizimi kasalliklarida yangi texnologiya va uslublarni o’zlashtirish xamda ular yordamida o’z vaqtida tashxis qo’yishni shakllantirishni;
- o’z mutaxassisligi bo’yicha vrachlik manipulyatsiyalari ko’nikmalariga o’rgatish va ularni shakllantirishni;
- isbotlangan meditsina asoslariga o’rgatish va uni bolalar gastroenterologiyasi tizimida amaliyotga tadbiq qilishni shakllantirishni;
- gastroenterologik kasalliklar bilan og’rigan bolalarni ratsional ovqatlantirish, va parvarishlash qilishni;
- gastroenterologik kasalliklarini MKB–10ga mos ravishda tashxislashga o’rgatish;
- O’zSSV 10 aprel 2007 yil 155- buyrug’i 15 ilovasiga asosan SHoshilinch xolatlarni baxolash va bolalarga tez tibbiy yordam ko’rsatish ko’nikmalarini shakllantirishni biladilar.

Modulni yakunlaganda talaba bajara oladi:

- gastroenterologiya bo'limda turli gastroenterologik kasalliklar bilan kasallangan bemorlarni olib borishni;
- bemorlardan gastroenterologik kasalligi xaqida shikoyat va anamnezlarini (xayotiy anamnez, kasallik anamnez, gastroenterologik va medikamentoz anamnez) yig'ishni;
- tekshiruv hajmini aniqlash bilan dastlabki tashxisni shakllantirishni;
- zarur tashxislash laborator va instrumental usullarini to'g'ri tanlashni;
- tashxislash jarayonining algoritmi va asosiy gastroenterologik sindromlarni aniqlashni;
- ob'ktiv ko'rik paytida kasallikni xos bo'lgan spetsifik belgilarni aniqlashni;
- tashxis qo'yish uchun lozim bo'lgan minimal laborator va instrumental uslublarni tanlay olishni;
- bir nechta tekshirish usullarini mustaqil bajara olishni (to'g'ri ichakni barmoq bilan tekshirish, rektoromonoskopiya, duodenal zondlash, oshqozonni yuvish);
- laborator va instrumental, rentgenologik tekshirish natijalarini to'g'ri interpretatsiya qilish, kasallikga xos bo'lgan belgilarni topishni;
- bemorni birlamchi yoki shoshilinch yordamga muxtojligini aniqlay olish va yordamni berishni;
- bemorni statsionarga yetqizish uchun ko'rsatmani aniqlay bilishni (shoshilinch yoki rejali);
- gospitalizatsiyani tashkil qilishni, kerakli xujjatlarni to'ldirishni;
- yakuniy tashhis qo'yish va qiyesiy tashxisni o'tqazish uchun kerakli laborator, instrumental, rentgenologik, radiologik va boshqa uslublarni to'g'ri tanlay olishni;
- tavsiya qilingan davo muolajalarini kasallikni klinik kechishini, asortalarini hisobga olgan xolda o'z vaqtida to'g'ri korreksiya qilishni;
- kasallikni turiga, kechishiga, asoratiga qarab invalidlikka chiqarish uchun ko'rsatmalarni bilishi, hamda kasallik tarixidan ko'chirmani talabga javob beradigan qilib to'ldirishni;
- birlamchi tibbiy xujjatlar asosida kasalliklar strukturasi, asoratlari, yendosh kasalliklar va boshqa ko'rsatukichlar bo'yicha taxlil qila oladilar.